

Oponentní posudek disertační práce Ing. arch. Jaromíra Srby

Architektura jižních Čech 1945 až 1989 – databázové zpracování: Příspěvek k poznávání a dokumentaci architektonických děl a jejich tvůrců

Školitel: prof. Ing. arch. Matúš Dulla, DrSc.

Fakulta architektury, České vysoké učení technické v Praze, 2017

Ing. arch. Jaromír Srba se ve své disertační práci zabývá katalogizací děl a tvůrců realizované jihočeské poválečné architektury heterogenní kvality z období let 1945–1989. Současně sleduje dobovou produkci a vliv dvou projekčních a realizačních českobudějovických podniků Stavoprojekt (49) a Pozemní stavby (51). Využívá přitom modifikovanou metodiku hodnocení architektury období 1945–1979, vypracovanou týmem vídeňských a brněnských odborníků: Arge BWM Architekten, Feller, Tabor und Wehdorn Architekten ve spolupráci s Centrem architektury v Brně v letech 2010–2012. Jako zdroj dat slouží autorovi jeho osobní zkušenost, opírá se rovněž o osobní rozhovory s jihočeskými architekty-pamětníky a o literární prameny: Encyklopedie Č. Budějovic, časopis Architektura ČSR, Československý architekt, Architekt, Stavebnictví, Technický jih, Zlatý řez, Sborník výtvarného umění a architektury, knihy Slavné vily Jihočeského kraje a Slavné stavby Č. Budějovic, materiál: Plošný průzkum, zhodnocení a dokumentace architektonického kulturního dědictví 19. a 20. stol., ročenky n.p. Pozemních staveb a další. Díky místním průzkumům a kompletaci existujících záznamů, odhaluje také některá ojedinělá díla hodná další pozornosti a památkové ochrany. Navrhuje strukturu relační databáze, čítající přibližně 100 evidovaných záznamů. U 19 záznamů detailně kompletuje katalogové listy (hesla) a provádí jejich hodnotovou analýzu po vzoru výše uvedené metodiky.

1. Aktuálnost tématu

V České republice, i ve východoevropském kontextu, je téma aktuální především z důvodu dosud neuplatňované a převážně teoreticky založené metodiky subjektivního hodnocení kvality poválečných architektonických děl, připomínajících nedávnou minulost, při rozhodování o jejich dalším životě, především v souvislosti s asanacemi v rámci realizace developerských záměrů při obnově měst, rekonstrukcích, změnách využití a v souvislosti s novou bytovou a občanskou výstavbou nového standardu. Tato práce se zaměřuje na jihočeský region a vyzdvihuje roli dvou podniků, které se podílely na udržení vysokého standardu architektonické tvorby v období centralizovaného plánování, realizace a všeobecného přejímání historizujících stylů a sorely v Československu.

2. Splnění cílů

Práce si klade za cíl shrnout a doplnit chybějící poznatky o jihočeské architektuře a identifikovat nové hodnotné památky a jejich autory ve studovaném území a období a prezentovat je databázovou formou a v dobových souvislostech.

Vytýčené cíle výzkumné práce považuji za splněné, přičemž autor dospěl i k několika významným zjištěním:

- Zmapování produkce podniku Stavoprojekt Č. Budějovice a vyhodnocení jeho vlivu na udržení vysoké kvality stavění a od 60. let také na řešení, dnes velmi diskutovaného, veřejného prostoru mezi budovami, nejen v jižních Čechách, ale i v jiných regionech republiky včetně Prahy. Obdobně mapuje i technologickou produkci podniku Pozemní stavby Č. Budějovice, která spočívá ve vývoji stavebních materiálů a typizovaných i experimentálních montovaných, zděných, skeletových a panelových stavebních konstrukcí, umožňujících úsporné stavění v oblastech s nedostatkem pracovních sil a stavebního materiálu. Zmiňuje rovněž tvorbu

bytového družstva Družba a družstevní projektové organizace Obchodní projekt. V kvalitě i množství realizací převládá tvorba architekta Bohumila Böhma, Ladislava Konopky a dalších.

- Struktura relační databáze byla zvolena natolik univerzálně, že umožňuje vazbu (napojení) dat na další již existující registry a tím umožňuje další využitelnost výsledků disertační práce. Za zvážení by stálo umožnit svobodný přístup k informacím zjištěným výzkumem formou otevřených dat (Open data).

3. Metodika a přínos

Za nejvíce přínosnou považuji kapitolu č. 3. Příběh (byť název kapitoly mohl být zvolen příznačněji), která časově řadí jednotlivé úseky dějin, uvádí jednotlivá díla do dobového kontextu, zdůrazňuje díla vyšší architektonické kvality a zmiňuje jejich tvůrce, urbanistické, dispoziční, konstrukční a materiálové řešení. Obdobně důležitý obsah přináší kapitoly 4. Stavby (katalog), 5. Tvůrci (medailony) a kapitola 6. Shrnutí specifik architektury jižních Čech 1945–1989. V kapitole 7. Závěr postrádám širší diskusi k hodnocení a celkové vyhodnocení provedeného výzkumu a hodnotové analýzy. Závěr je autorem pojat poněkud stroze, jako vlastní potvrzení o dosažení jím vytyčených cílů.

Sestupné číslování seznamu základního rozsahu hesel uspořádaných chronologicky dle roku realizace není dle mého názoru vhodně navrženo, neboť neumožňuje do seznamu přidávat nově zjištěná nebo nově evidovaná hesla. Obvykle se číslování z tohoto důvodu doplňuje rozlišovacím prefixem.

4. Význam pro praxi a rozvoj oboru

Disertační práce přináší ucelený přehled významných děl jihočeské architektury období dějin 1945–89 a aplikuje metodiku hodnocení na zvoleném vzorku indikátorů. Prokazuje vhodnost metodiky při použití mimo regiony Brno a Vídeň a současně vytváří základ encyklopedické databáze. Práce přináší poznatky, uplatnitelné v přímé výuce na školách architektury a umění. V praxi mohou výsledky práce a hodnocení děl pomoci při rozhodování orgánům státní správy a památkové péče, především tam, kde je prosazení památkové ochrany obtížné a hrozí nebezpečí demolice.

5. Formální a jazyková úroveň

Text jednotlivých kapitol je logicky uspořádán. V textu však postrádám úvod do kapitoly 4. Stavby a stejně tak zhodnocení obsahu kapitoly 4.4. Hodnotová analýza staveb. Čtenář je tak odkázán na vlastní výběr významných děl, na rozlišení nově evidovaných architektonických děl v celkovém seznamu děl, který obsahuje i díla popsaná jinde v literatuře a rovněž je odkázán na vlastní vyhodnocení výsledků hodnotové analýzy.

Tabulkové zobrazení analýzy v kapitole 4.4., byť je zpracováno přehledně na dvou listech, tak sestupné uspořádání dle číslovaného seznamu hesel neumožňuje přehlednou orientaci, či lépe odstupňování, dle vypracovaného hodnocení (0–10 body u jednotlivých indikátorů, respektive výsledné vyhodnocení váhy jednotlivých nadřazených indexů), např. formou zobrazení hesel systémem od nejkvalitnějších po nejméně kvalitní díla, nebo lépe; uspořádáním dle jejich adresy.

Způsob psaní vychází z modelu výzkumného projektu a tímto způsobem autor přistupuje k psaní jednotlivých kapitol. Kapitola závěr má spíše charakter stručné výzkumné zprávy, než aby hodnotila a diskutovala získané poznatky a výsledky. Obdobně autor přistupuje k poznatkům získaným na základě osobního dotazování žijících architektů-pamětníků, neprovádí jejich shrnutí nebo vyhodnocení. Po obsahové stránce je práce věnována databázi, jednotlivým záznamům a teoretickému a historickému rámci.

Ilustrace jsou až příliš malé a většinou a až na výjimky černobílé. Urbanistické plány a modely jsou proto velmi málo čitelné. Způsob odkazování na ilustrace v textu je nedůsledný a matoucí. Strany 76–110 nejsou číslovány vůbec.

Práce trpí chybějící jazykovou korekturou před tiskem a v textu se proto objevuje velké množství překlepů a pravopisných chyb, které ruší celkový dojem. V práci se objevuje nesprávné psaní

uvozovek, nesprávné zalomení řádku ve spojení neslabičné předložky „v“ s následujícím slovem – (s. 11, 12, 17, 19, 20, 22 a dále), ve spojení slabičných předložek „o, u“ a spojek „a, i“ s výrazem, který po nich následuje – (s. 4, 5, 6, 7 a dále) a dále mezi zkratkou „tzv.“ a následujícím výrazem – (s. 30).

6. Splnění podmínek uvedených v § 47 odst. 4 zákona o vysokých školách č. 111/1998

Disertační práce splňuje příslušné podmínky § 47 zákona o vysokých školách

7. Jednoznačné stanovisko zda práci doporučujete – nedoporučujete k obhajobě

Disertační práci k obhajobě **doporučuji**

Otázky k obhajobě:

1. Můžete prosím shrnout výsledky kapitoly 4.4. Hodnotová analýza staveb do souhrnného přehledu a provést vyhodnocení získaných výsledků?
2. Lze dle Vašeho názoru zpřístupnit výsledky Vašeho výzkumu formou otevřených dat a jak by podle Vás být tento proces prakticky realizován? Jaká omezení ve zpřístupnění databáze veřejnosti vidíte?

V Brně 11. dubna 2018

doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.
Fakulta architektury VUT v Brně